

Handläggare
Maria Samrell
Kvalitetscontroller
maria.samrell@tyreso.se

Handlingstyp
Tjänsteskrivelse
Datum
2023-11-17

Sida
1 (5)
Diarienummer
2023/BUN 0255

Mottagare
Barn- och utbildningsnämnden

Granskningsplan 2024-2025 – tillsyn och granskning av förskola och pedagogisk omsorg

Barn- och utbildningsförvaltningens förslag till beslut till barn- och utbildningsnämnden

1. Barn- och utbildningsnämnden fastställer granskningsplan år 2024-2025 för barn- och utbildningsförvaltningens tillsyn och granskning av förskola och pedagogisk omsorg.
2. Temagranskning för 2024 är ”Specialpedagogik i förskolan”
3. Temagranskning för 2025 är ”Lek”

Elisabet Schultz
Förvaltningschef

Ulrika Månsson
Skolchef

Sammanfattning

Barn- och utbildningsförvaltningen har tagit fram ett förslag på en granskningsplan för tillsyn och kvalitetsgranskning av förskolor och pedagogisk omsorg i Tyresö kommun. Planen gäller för 2024 och 2025.

Beskrivning av ärendet

En kommun har enligt 26 kap. 4 § skollagen (2010:800) tillsyn över

1. förskola och fritidshem vars huvudman kommunen har godkänt enligt 2 kap. 7 § andra stycket,
2. pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har godkänt enligt 25 kap. 10 §, och
3. att enskilda som godkänts av kommunen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 6 b §§ och 25 kap. 10, 10 a och 10 b §§.

Kommunens tillsyn enligt första stycket omfattar inte tillsyn över att bestämmelserna i 6 kap. ”Åtgärder mot kränkande behandling” följs. Lag (2022:1088).

Det övergripande syftet med tillsynen och granskningen är att synliggöra styrkor, utvecklingsområden och eventuella brister, samt att höja kvaliteten i de verksamheter som granskas.

Skolinspektionen har enligt 26 kap. 3 § skollagen tillsyn över de kommunala förskolorna.

Regelbunden tillsyn

Regelbunden tillsyn genomförs i fristående förskolor och pedagogisk omsorg vart fjärde år.

Temagranskning

En granskning som inriktas mot ett särskilt område eller en specifik sakfråga som valts ut i Läroplan för förskolan, Lpfö18 (Skolverket 2018) genomförs årligen i samtliga fristående förskolor och pedagogisk omsorg samt genom stickprov i de kommunala förskolorna.

Temagranskning 2024 – Specialpedagogik i förskolan

Barn- och utbildningsförvaltningen anser att förskolornas specialpedagogiska arbetssätt bör granskas i 2024 års temagranskning. I begreppet arbetssätt omfattas exempelvis förskolans organisation, det systematiska kvalitetsarbetet samt utformningen av förskolans lärmiljöer.

Förskolan har i styrdokumentet ett inkluderingsuppdrag¹ som övergripande innebär att utbildningen ska ta hänsyn till barns olika förutsättningar och behov och anpassas till alla barn i förskolan. Det innebär att förskolan ska vara en plats där mångfald och olikheter värdesätts. Förskolan bör ta sig an

¹ Exempelvis i 3 kap. 2 § skollagen; 8 kap. 9 § skollagen och förskolans läroplan Lpfö18, sid 2 ”En likvärdig utbildning”

inkluderingsuppdraget ur många olika perspektiv, däribland ett specialpedagogiskt.

I Skolinspektionens treåriga granskning av förskolans kvalitet och måluppfyllelse 2018² identifierades att arbetet med stöd till barn i behov av särskilt stöd varierade mycket och att det saknades genomarbetade arbetssätt. Granskningen visade att personal i förskolan ofta upptäcker och uppmärksammar barns olika behov men att det på många förskolor saknades arbetssätt för att undersöka och analysera stödbehoven samt dokumentation, uppföljning och utvärdering av insatserna. Där insatserna och stödet fungerade bra inkluderades det i den ordinarie verksamheten istället för genom särskiljande lösningar. På många förskolor saknade personalen en gemensam syn kring vad särskilt stöd är och hur arbetet ska bedrivas. Skolinspektionen konstaterade i sin granskning att det behövdes kompetensutvecklingsinsatser för att förskolepersonalen skulle kunna utföra uppdraget kring barn i behov av stöd professionellt.

Johanna Lundqvist, docent i specialpedagogik skriver i en artikel för Skolverket (2021): ”Specialpedagogik definierades tidigare som ett komplement till andra kunskapsområden, till exempel pedagogik. Det medförde att specialpedagogiken kom in först när andra kunskapsområden inte räckte till, när barn befann sig i svårigheter eller när problem uppstått. Idag anses en sådan definition allt för snäv; specialpedagogik är mer än så [...] Det specialpedagogiska kunskapsområdet värnar inkludering, tillgänglighet i förskolan och att barn i förskolan som behöver mer stöd än andra barn får det.”

Temagranskning 2025 – Lek

Barn- och utbildningsförvaltningen anser att förskolornas arbete kring lek bör granskas i 2025 års temagranskning.

Temagranskning av förskolornas arbete kring lek möjliggör för förskolorna att synliggöra området i den egna utbildningen och undervisningen, samtidigt som barn- och utbildningsförvaltningen får en övergripande bild av hur förskolorna i Tyresö organiserar för och förhåller sig till lek.

Leken har en central plats i förskolans utbildning och undervisning och det finns en stor mängd forskning (både nationellt och internationellt) och vetenskapliga teorier om lek. För att kunna bedriva en förskola på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet har rektor, förskollärare och övriga arbetslaget

² ”Förskolans kvalitet och måluppfyllelse”, Skolinspektionen (2018). Regeringsrapport. Diarienummer: 2015:3364

således mycket att ta ställning till när det gäller området lek. Leken är ett verktyg för lärande i förskolans undervisning, men har också ett egenvärde.

I Skolforskningsinstitutets forskningsöversikt 2019 kring lek³ framkommer att personalen på förskolan spelar en viktig roll för att leken ska kunna bidra till att utveckla barnens sociala förmågor: genom att planera och ställa i ordning för lek (regissera); guida, utveckla och medla i leken (delta); och genom att personalen utvecklar sin kunskap om barnen och om leken (observera och reflektera). Skolforskningsinstitutet skriver att ”I lek framträder barnens egen kultur, och genom att planera för, följa, leda eller delta i lek får förskollärare kunskap om barnens perspektiv och vad som är särskilt viktigt för barnen. För barn är det ofta leken som är allra viktigast”.

Årlig kvalitetsdeklaration

För att säkerställa att enskilda som godkänts av kommunen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 6 b §§ och 25 kap. 10, 10 a och 10 b §§ genomför barn- och utbildningsförvaltningen årligen en tillsyn genom en skriftlig kvalitetsdeklaration. Efter genomförd tillsyn och granskning redovisas en granskningsrapport i barn- och utbildningsnämnden, som beslutar om eventuella åtgärder.

Granskningsplan 2024 och 2025

Tillsyn och granskning av förskola och pedagogisk omsorg

1. Riktad tillsyn av verksamheter där allvarliga brister uppdagats eller misstänks föreligga har högsta prioritet. Detta ska ske omgående.
2. Regelbunden tillsyn enligt 26 kap. 4§ skollagen genomförs vid fristående förskolor och fristående pedagogisk omsorg vart fjärde år och följs upp enligt nämndens beslut om eventuella åtgärder.
3. Temagranskning genomförs årligen inom utvalda områden i förskolans läroplan, Lpfö18. Det aktuella temat granskas på samtliga fristående verksamheter. De kommunala förskolorna granskas genom stickprov.
4. För att säkerställa att kraven på insikt och lämplighet hos huvudmannen för de fristående förskolorna och den fristående pedagogiska omsorgen upprätthålls enligt 2 kap. 5 och 6 b §§ och 25 kap. 10, 10 a och 10 b §§ genomförs årligen tillsyn genom en skriftlig kvalitetsdeklaration
5. För att säkerställa att kraven på insikt och lämplighet hos huvudmannen för de fristående förskolorna och den fristående pedagogiska omsorgen upprätthålls enligt 2 kap. 5 och 6 b §§ och 25

³ ”Att genom lek stödja och stimulera barns sociala förmågor: undervisning i förskolan, Skolforskningsinstitutet (2019)

kap. 10, 10 a och 10 b §§ genomförs ägar- och ledningsprövning av ägar- och ledningskretsen vid förändringar hos en fristående huvudman.

6. Vid nystartad fristående verksamhet inom barn- och utbildningsförvaltningens område, ej grundskolor, görs nystartstillsyn inom ett år.

Prövning av barnets bästa

Barnkonventionen innehåller 54 artiklar som alla tillsammans utgör en helhet. Fyra av artiklarna utgör de grundläggande och vägledande principerna som alltid ska beaktas vid frågor som rör barn. Det handlar om barnets rätt till ickediskriminering (artikel 2); barnets rätt att få sitt bästa prövat (artikel 3); barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6); samt barnets rätt att komma till tals (artikel 12). Relevant för barn- och utbildningsförvaltningens tillsyn och granskning av förskola och pedagogisk omsorg är också barnets rätt till utbildning (artikel 28).

Syftet med tillsyn och granskning är att ge en nulägesbeskrivning av hur förskolor arbetar för att nå målen för utbildningen och att säkerställa att de erbjuder barn en utvecklande, lärande, stimulerande och omsorgsfull verksamhet i enlighet med skollagen och förskolans läroplan, Lpfö18. Syftet är också att ge en nulägesbeskrivning av hur pedagogisk omsorg arbetar utifrån skollagen och Skolverkets allmänna råd för pedagogisk omsorg, samt säkerställa att verksamheten strävar efter att stimulera barns utveckling och lärande genom pedagogisk verksamhet

Syftet med kommunens ägar- och ledningsprövningar av huvudmän för fristående förskola och pedagogisk omsorg är att eftersträva seriösa ägare som långsiktigt har möjlighet att tillse att barnen erbjuds en verksamhet utifrån de regelverk som berör skolväsendet.

Barn riskerar att missgynnas om huvudmän för förskola och pedagogisk omsorg inte följer de författningar och lagar som gäller skolväsendet eller för verksamhet som erbjuds istället för förskola. Således berörs barn indirekt i dessa ärenden.